

Educatie in het Renkums Beekdal

NME in het duurste dal van de Veluwe

Veertig miljoen euro. Zoveel heeft het gekost om de ecologische verbindingzone tussen de Veluwe en de Rijn te herstellen. Een heel industrieterrein moest wijken voor de 'Renkumse Poort'. Zo'n ongeëvenaard succes moet je optimaal benutten voor publieksvoorlichting en onderwijs. Dat was de gedachte achter de oprichting van het nieuwe Informatiecentrum Renkums Beekdal en de Stichting Renkums Beekdal.

Het Renkums Beekdal ligt aan de zuidwestpunt van de Veluwezoom, die door landschapsarchitecten en toeristenorganisaties liefkozend 'Gelders Arcadië' wordt genoemd. De schilders van de Oosterbeekse School wisten het landschap met zijn heuvels, heidevelden, bossen en beken zeer te waarderen. Vooral de beekdalen, met hun gevarieerde landschap en rijke natuur zijn ware parels aan de kroon van dit gebied. In het themanummer 'Water' van *NVOX* (december 2017) stond al een korte verkenning van het Renkums Beekdal.

Verbindingszone

Het Renkums Beekdal maakt deel uit van het Natuurnetwerk Nederland, dat natuurgebieden in Nederland met elkaar moet gaan verbinden.

Als planten en dieren zich via verbindingzones kunnen verplaatsen tussen natuurgebie-

den is er minder kans dat soorten plaatselijk uitsterven. Het Renkums Beekdal is een van de zeven zones die de droge en onvruchtbare natuurgebieden op de Veluwe moeten verbinden met de vochtige, vruchtbare natuur in de uiterwaarden van Rijn en IJssel. In dit beekdal lag echter een hinderlijk obstakel. Het bedrijventerrein 'Beukenlaan', met de papierfabriek Van Gelder en nog zo'n 25 andere grote en kleine bedrijven blokkeerde de verbinding volledig.

Het bedrijventerrein was slecht toegankelijk voor zwaar verkeer en er was verontreiniging met asbest geconstateerd. Daarom is in 2001 besloten het gebied te saneren en de bestemming te veranderen van bedrijventerrein in natuur. Slechts één muur waarin huiszwaluwen nestelden is gespaard gebleven. Als herinnering aan het industriële verleden zijn enkele landschapskunstwerken verzezen. Op 25 mei 2013 werd het nieuwe natuurgebied

feestelijk geopend. Nooit eerder maakte een industriegebied op deze schaal plaats voor natuur.

Bij de opening was het gebied nog een troosteloze zandvlakte. Maar natuur herstelt zich snel: in mei 2017 bloeiden de rietorchissen waar voorheen betonplaten lagen. Het 'voormalig industrieterrein Beukenlaan' is door de vrijwilligers van het Informatiecentrum Renkums Beekdal – met een knipoog naar het verleden – omgedoopt tot 'Papierweide'.

Stichting Renkums Beekdal

Bij de afronding van het Project Beukenlaan hebben Staatsbosbeheer, IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom en de Gemeente Renkum de handen ineengeslagen. Zij vonden dat het bescheiden informatiecentrum van Staatsbosbeheer in de voormalige boerderij 'De Beken' aan de Nieuwe Keijenbergseweg moest worden vervangen door een professionele

Leerlingen van het Pantarijn uit Wageningen poseren op de tribune achter het Informatiecentrum na een ochtend veldonderzoek in het Renkums Beekdal

Terras voor het informatiecentrum met uitzicht op het Renkums Beekdal

Gezellige drukte in de hoogstamboomgaard bij het restaurant 'De Beken' en het Informatiecentrum Renkums Beekdal tijdens de Lentemarkt in 2017

horecagelegenheid en een modern informatiecentrum met een streekwinkel en vergaderruimte in de aangrenzende werkschuur. Voor de exploitatie van het informatiecentrum is de Stichting Renkums Beekdal (SRB) opgericht. Trefwoorden in de oprichtingsakte waren: informatie, educatie en participatie. Inmiddels zijn zo'n tachtig vrijwilligers werkzaam bij deze stichting. Zij geven informatie aan bewoners en toeristen over landschap, natuur en cultuurhistorie van het Renkums Beekdal. Ze organiseren activiteiten voor kinderen en volwassenen, zoals een kabouterpad, een 'modderdag', een 'beekjesdag', lezingen en tentoonstellingen, excursies en informatiemarkten. Zij verzorgen ook de natuur- en milieueducatie (NME) voor tien basisscholen in de gemeente Renkum. De stichting stimuleert participatie van bewoners en bezoekers bij het wel en wee van de natuur in het Renkums Beekdal en wijde omgeving. Diverse vrijwilligersgroepen hebben hun uitvalsbasis in het 'Mussennest', de vrijwilligersruimte achter het informatiecentrum.

NME basisonderwijs

Een van de redenen voor de oprichting van de Stichting Renkums Beekdal was dat de gemeente Renkum wegens bezuinigen het Milieu-educatie-centrum (MEC) moest sluiten. Het idee was dat de vrijwilligers van de nieuwe stichting een deel van de activiteiten van het MEC zouden kunnen overnemen.

Inmiddels is door de stichting een compleet NME-programma ontwikkeld, zodat aan alle groepen van het basisonderwijs een aantal activiteiten kan worden aangeboden, variërend van diverse leskisten, excursies en projecten rond afval, voedsel en cultuurhistorie. Daarnaast wordt waar mogelijk ingespeeld op specifieke wensen van de basisscholen.

Educatie voor secundair onderwijs

Ook scholen voor secundair onderwijs maken dankbaar gebruik van het beekdal, de faciliteiten van het informatiecentrum en de kennis van de natuurgidsen. Zo komen 4-vwo-leerlingen van een school uit Bergen (NH) jaarlijks naar Renkum voor een excursie onder leiding van de natuurgidsen van de stichting, in het kader van een meerdaags project voor het vak aardrijkskunde. Onderbouwleerlingen van een school uit Wageningen doen jaarlijks een aantal korte veldonderzoekjes in het beekdal. Diverse scholen organiseren zelfstandig een excursie door het beekdal voorafgegaan door een korte film in het informatiecentrum. De Stichting Renkums Beekdal wil het aanbod aan secundair onderwijs graag uitbreiden. Het gebied biedt tal van mogelijkheden voor onderwijsprojecten in de vakken, biologie, aardrijkskunde, geschiedenis, wiskunde, natuurkunde. De bossen, bodems en beken lenen zich goed voor allerlei biologieonderzoekjes. In het beekdal zijn maar liefst 1804 verschillende soorten paddenstoelen, planten en dieren gevonden, waarvan er 115 op de Rode Lijst staan. Ook voor aardrijkskunde en geschiedenis zijn er mogelijkheden te over. Nergens anders in ons land kun je zo mooi zien hoe de ijstijden hun sporen hebben achtergelaten in het stuwvallandschap en welke betekenis dat heeft gehad voor mens en natuur. Onze vroegste

voorouders woonden hier al graag, getuige de vele grafheuvels en sporen van prehistorische akkers op de stuwwal. Het landgebruikspatroon van de potstalcultuur met zijn oude enken is nog goed te herkennen, niet alleen op de kaart, maar ook in de bodem.

Je zou het niet zeggen, maar het Renkums Beekdal is een van de oudste industriegebieden van ons land. De middeleeuwen ontdekten dat je de waterkracht van de beken kunt gebruiken door ze te verleggen naar de zijkant van het dal. Ooit draaiden hier negen watermolens tegelijk.

Leerlingen kunnen het debiet en verval van een beek meten en berekenen hoeveel energie je daarmee kunt opwekken. Hun ontdekking dat een papiermolen veel meer energie nodig heeft is de start van een vakoverstijgende zoektocht naar oorzaken en gevolgen van verdroging van de beken. Aardrijkskunde, geschiedenis, natuurkunde, biologie en maatschappijleer kunnen in deze context worden betrokken.

Het Renkums Beekdal is de educatieve achtertuin van de universiteit van Wageningen. Daardoor is veel informatie beschikbaar over geologie, bodem, landschap, natuur en cultuurhistorie van het beekdal en wijde omgeving. ●

Voor vragen over educatie en excursies van de Stichting Renkums Beekdal kunt u contact opnemen met Ineke Puijk, coördinator educatie, of Wim Braakhekke, coördinator natuurgidsen.
 Stichting Renkums Beekdal
 Nieuwe Keijenbergseweg 170
 6871 VZ Renkum
 E-mail: info@renkumsbeekdal.nl
 Website: www.renkumsbeekdal.nl